

Megemlékezés

Egy tudományos közösség számára mindig megrázó, ha elveszti egy kiváló tagját. Különösen szomorú, ha az eltávozott a közösség fiatal, pályája csúcán levő és további nagy reményekre jogosító tagja. 2006. október 30-án hosszú, türelemmel viselt betegség után elhunyt Nyiredy Szabolcs, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Kémiai Tudományok Osztálya legfiatalabb akadémikusa.

NYIREDY SZABOLCS

1950–2006

1950. június 7-én született. 1975-ben szerzett gyógyszerész oklevelet a SOTE Gyógyszerész Karán. A SOTE Gyógynövény és Drogismereti Tanszékén volt tanársegéd, majd adjunktus. Ezután, 1983-tól a Zürichi ETH Gyógyszerészeti Intézetében dolgozott tudományos ösztöndíjasként, majd hét évig egyetemi docensként. Hazatérése után átvette a Gyógynövénykutató Intézet Rt. vezetését 1990-ben igazgatói, majd 1991-től haláláig elnök-igazgatói minőségben.

Gyógyszerészdoktorátust 1976-ban szerzett. 1984-ben nyerte el a biológiai tudományok kandidátusa fokozatot, 1991-ben a kémiai tudomány doktora címet. 2004-ben választották az MTA Kémiai Tudományok Osztály levelező tagjává.

E rövid felsorolás is mutatja, hogy milyen széles területen dolgozott, alkotott Nyiredy

Szabolcs. Az ő főtítkársága, majd elnöksége alatt a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság soha korábban nem látott szervezettséget és tudományos színvonalat ért el. Tevékenysége a Magyar Tudományos Akadémián több osztály területét is érintette. A legszorosabb kapcsolata a Kémiai Osztállyal alakult ki. A kémiai analitika egyik legfontosabb ágazatának, az ipar, így a gyógyszeripar és -kutatás, az élettudo-

mányok, környezetvédelem számos területén meghatározó jelentőségű kromatográfiának és rokon módszereknek volt nemzetközileg is a legelső vonalba tartozó művelője. 1996-ban alapította meg a Magyar Elválasztástudományi Társaságot. A rendkívül sikeres társaság tagságának a tízéves születésnap elnöki körlevelet már halálos ágyáról küldte el. Eredményeit a Kémiai Tudományok Osztálya levelező tagsággal ismerte el. Ez nem csak Nyiredy Szabolcs személyes sikere volt, hanem felbecsülhetetlen volt a jelentősége a magyar gyógyszerésztudomány akadémiai reprezentációja szempontjából is.

A biológiához való kötődése a gyógynövénykutatás területén nyilvánult meg. Olyan kritikus időben vette át a Gyógynövénykutató Intézet vezetését, amikor sorra lehetetlenültek el és szűntek meg a kutatóintézetek. Vezetése

alatt az intézet nemcsak fennmaradt, de jelentősen meg is erősödött. Azon túl, hogy a fajtafenntartás, -minősítés, -nemesítés, -standardizálás területén állami funkciókat is betöltenek, az intézet a hazai elválasztástudomány, a kromatográfia legeredményesebb műhelyévé vált. Tudományos munkásságában példamutatóan megvalósította a legmagasabb színvonalú alaptudományos megközelítés és a gyakorlati megvalósítás egységét. Jól mutatja ezt túlnyomórészt nemzetközi kiadóknál megjelent öt könyve, huszonkét könyvfejezete, több mint százharminc tudományos dolgozata mellett tizenhárom, jórészt megvalósult szabadalma. Elméleti, módszertani eredményei mind a gyógynövényügyet szolgálták. Jellemző 2004-ben megtartott akadémiai székfoglaló előadásának címe is: *Elválasztástudomány a gyógynövénykutatás szolgálatában*. A gyógynövények gyógyászati alkalmazása tudományos megalapozottságú reneszánszának élharcosa volt. Ezen a területen az MTA Agrártudományok Osztályával is megtalálta a kapcsolatot. A Kémiai és az Agrártudományok Osztálya által az ő kezdeményezésére kiküldött komplex bizottság társelnökeként előterjesztést készített a kormányzatnak a gyógynövénytermesztés hazai fejlesztése céljából.

Kiemelkedőt nyújtott az oktatás területén is. 1996-ban habilitált, majd négy hazai egyetemen is oktatott címzetes egyetemi tanári, illetve magántanári minőségben. Vendégprofesszorként tucatnyi neves külföldi egyetemen is tanított. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság főtűkáraként, majd elnökeként az egész országra kiterjedő, magas színvonalú gyógyszerész-továbbképzést szervezett meg.

Kiterjedt nemzetközi kapcsolatainak és kiváló szervezőképességének köszönhetően igen sokat tett szakterületei hazai közösségeinek a nemzetközi tudományos életbe való

integrálásáért. Kiemelkedő jelentőségű konferenciákat sikerült hazánkba hoznia. Kezdeményezője és fő szervezője volt két nagysikerű hazai, nemzetközi konferenciasorozatnak (*Balaton Symposium on High-Performance Separation Methods* 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2005; *Planar Chromatography* 1998, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005). E szakterületek legfontosabb nemzetközi rendezvényeivé közé kerültek; előadóik között voltak a legnagyobb nemzetközi nagyságok. Szomorúan felemelő érzés volt közülük többeket viszontlátni Nyiredy Szabolcs temetésén.

A felvázolt tudományos, tudományszervező és oktatótevékenységet csak rendkívüli hivatástudattal, munkabírással és munkaintenzitással lehetett elvégezni. Nyiredy Szabolcs elsősorban önmagával, de munkatársaival szemben is megnyilatkozó következetes, időnként ütközéseket sem kerülő igényessége legendás volt. Mindemellett derűs, melegszívű egyéniségnek ismerhettük. Az általa szervezett rendezvényekre a magas tudományos színvonal mellett a pontos, elegáns rendezés és az oldott, jó hangulat volt jellemző.

A közhely szerint „nincsenek pótolhatatlan emberek”. Ez semmiképpen sem áll arra az ürre, amit Nyiredy Szabolcs korai halála okozott a gyógyszerésztudomány, gyógynövénytudomány és kémiai analitika hazai közösségeinek. Hallatlan erőfeszítésekkel a betegágyon elvégzett munkájára még életének legutolsó napjaiig is számíthattunk. Most az utódoknak szembe kell nézni a *hogyan tovább?* megoldhatatlannak látszó, kínzó kérdéseivel. E közösségek kegyelettel megőrzik Nyiredy Szabolcs emlékét, és példáját követve próbálnak továbbhaladni azon az úton, amelyen ő rendkívül eredményesen dolgozott.

Görög Sándor
az MTA rendes tagja